

Vastaus valtuustoaloitteeseen koskien yksityishenkilöiden ylivelkaantumista ja siitä aiheutuvien ongelmien ehkäisemistä

Kunnanhallitus 20.12.2021 § 325

Valtuutettu Lepolahti ym. (26 allekirjoittajaa) ovat toimittaneet valtuuston 12.12.2018 § 119 kokouksessa valtuustoaloitteen koskien yksityishenkilöiden ylivelkaantumisen ja siitä aiheutuvien ongelmien ehkäisemisen selvittämistä.

Valtuustoaloitteessa pyydetään selvitystä seuraaviin asioihin:

1. Talousopetuksen lisääminen kouluissa
2. Perimistöimiston käytöstä luopuminen kunnan asiakasmaksujen perinnässä
3. Kunnan asiakasmaksujen perimättä jättäminen taloudellisesti heikommassa asemassa olevilta
4. Sosiaalinen luotto, ehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan ja konsernipalveluiden vastine valtuustoaloitteeseen:

1. Talousopetuksen lisääminen kouluissa

Kouluissa opiskellaan henkilökohtaiseen talouteen ja sen hallintaan liittyviä asiakokonaisuuksia ja sisältöjä opetussuunnitelman mukaisesti osana eri oppiaineiden tavoitteita ja laaja-alaisen osaamisen kehittämistä. Tällaisia oppiaineita ovat mm. matematiikka, yhteiskuntaoppi, kotitalous sekä osa valinnaisista aineista. Näiden oppiaineiden tavoitteisiin sisältyvät myös mm. laaja-alaisen osaamisen 6. tavoite työelämä ja yrittäjyystaitojen kehittämisestä, jossa yksi keskeinen sisältö on oppilaan taloustaitojen kehittäminen.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämisessä koulut tekevät yhteistyötä Nurmijärven paikallisten yrittäjäyhdistysten sekä Yes ry:n kanssa. Lisäksi Nurmijärven kunnalla on yhteistyösopimus Espoon yrityskylän kanssa. Yhteistyöhön sisältyy kaikkien 6. ja 9. luokkalaisten yrityskylä-oppimiskokonaisuus, jossa perehdytään yrittäjyyden eri osa-alueisiin, myös talouteen, sekä yrityskylävierailu. Keskeinen sisältö oppimiskokonaisuudessa on henkilökohtaisen talouden ymmärtäminen ja hallinta.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan näkemyksen mukaan kouluissa annettavan talousopetus on opetussuunnitelman mukaista ja oppilaiden ikä ja kehitystaso huomioiden riittävällä tasolla. Mikäli opetusta halutaan vielä lisätä, se voidaan toteuttaa lisäämällä talouteen ja sen hallintaan liittyvää valinnaisuutta tai painotetun opetuksen kautta. Edellä mainitut toimenpiteet koskettaisivat kuitenkin vain osaa perusopetuksen oppilaista.

2. Perimistöimiston käytöstä luopuminen kunnan asiakasmaksujen perinnässä

Kunta on solminut sopimuksen saatavien perinnästä Intrum Oy:n kanssa. Perusteena perinnän ulkoistamiselle on ollut perintään liittyvän erityisosaamisen turvaaminen, ulkoistettuun toimintaan ei sitoudu poissaolutilanteisiin liittyviä henkilöriskejä, prosessit ovat määrämuotoisia, joka takaa asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun perintätyössä sekä järjestelmät ovat nykyaikaisia ja tietoturvallisia. Ulkopuolisena palveluna hankitun perinnän on todettu olevan myös kustannustehokas tapa perinnän järjestämiseen, sillä kunnalle ei aiheudu palvelusta ylimääräisiä kuluja esimerkiksi palvelumaksujen muodossa.

Mikäli perintä järjestettäisiin kunnan omana tuotantona, edellyttäisi se kunnan laskuvolyymeillä lisähenkilöstön palkkaamista ja perintätoiminnan hallinnointiin liittyvien järjestelmien hankkimista. Toisaalta volyymit eivät olisi riittävän suuret, jotta toimintaan liittyvät henkilöriskit, esimerkiksi henkilöstön poissaolotilanteissa, pystyttäisiin säilyttämään pienessä yksikössä kohtuullisena. Yleisesti perintätoiminnan ollessa määrämuotoista, vaativaa ja sisällöltään toistuvaa, on sen järjestäminen ostopalveluna todettu olevan kokonaisuutena järkevää.

Valtaosa perinnän asiakassuhteista on lyhytaikaisia ja merkittävä osa tilapäisistä maksuvaikeustilanteista pystytään hoitamaan perintäyhtiön ja asiakkaan välillä suoraan maksujärjestelyistä sopimalla. Yksityishenkilöiden ylivelkaantumisen ehkäisemisen osalta olisi tehokkainta sopia eräpäivän joustoista kunnan ja asiakkaan välillä ennen varsinaisen laskun erääntymistä. Tämän perusteella kunnassa selvittää, miten kunnallisten maksujen joustoista olisi tehokkainta viestiä asiakkaille siten, että maksuvaikeustilanteissa asiakkaat osaisivat ottaa yhteyttä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa suoraan kuntaan.

3. Kunnan asiakasmaksujen perimättä jättäminen taloudellisesti heikommassa asemassa olevilta

Asiakasmaksulain 11 §:ssä todetaan, että sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Lisäksi em. lain kohdassa todetaan, että palvelun tuottava kunta tai kuntayhtymä voi päättää, että muitakin kuin 1 momentissa tarkoitettuja maksuja voidaan jättää perimättä tai alentaa 1 momentissa tarkoitetuilla perusteilla, tai maksuja voidaan alentaa tai jättää perimättä, jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen.

Maksun alentamisen ja perimättä jättämisen on oltava ensisijaista toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettuun toimeentulotukeen nähden. (30.12.2020/1201)

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä päättää palveluiden järjestämis- ja tuottamisvastuun nojalla asiakasmaksulain 11:n mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen perimättä jättämisestä tai sen alentamisesta.

Nurmijärven kunnassa ei ole tällä hetkellä tehty yleislinjauksia asiakasmaksujen perimättä jättämisen tai maksun alentamisen periaatteista muutoin, kun asiaan liittyvän päätöstoimivaltasäätelyn osalta. Kunnassa saatavien perimättä jättäminen tai maksun alentaminen on perustunut tapauskohtaiseen harkintaan.

Asiakkaan taloudellisen tilanteen helpottamiseksi on ensisijaisina keinoina sovittu saatavien eräpäivän siirrosta tai muusta vastaavasta maksujärjestelystä. Maksujärjestelyistä sovitaan joko kunnan ja asiakkaan välillä tai perintäyhtiö Intrumin ja asiakkaan välillä, riippuen siitä, onko kunnan saatava ehtinyt erääntymään ennen maksujärjestelyistä sopimista. Asiakkaan maksukyvyttömyystilanteessa kunnan saatavia on harkinnanvaraisesti alennettu tai niistä on luovuttu. Kunnan nykyinen saatavien perimättä jättämisen ja saatavien alentamisen toimintamalli on todettu olevan joustava ja toimiva keino asiakkaan maksuvaikeusongelmien helpottamiseksi.

4. Sosiaalinen luotto, ehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki

Sosiaalinen luotto on kunnan myöntämä edullinen laina välttämättömien hankintojen tekemiseen tai velkojen pois maksamiseen. Luotto on tarkoitettu pienituloisille, mutta maksukykyisille ihmisille. Suomessa noin 30 kuntaa myöntää sosiaalisia luottoja.

Nurmijärven kunnassa ei ole käytössä sosiaalisen luoton järjestelmää. Sosiaalinen luotto kytkeytyy osaksi muuta toimeentulotuen järjestämistä, mistä johtuen sosiaalista luototusta hallinnoidaan tavanomaisesti kuntien ja kuntayhtymien sosiaalipalveluissa. Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä hallinnoi sosiaalista luototusta tällä hetkellä muun muassa Järvenpää kaupungin puolesta. Valmistelussa oleva valtakunnallinen sote-uudistus vaikuttaa sosiaalisen luototuksen käyttöönottoon, sillä Eduskunnan 23.6.2021 hyväksymissä sote-laeissa sosiaalisen luototuksen tehtävät on päätetty siirtää kunnilta hyvinvointialueille. Tämän perusteella sosiaalisen luototuksen järjestäminen nykymuotoisesti yhteistyössä Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän kanssa ei valmisteluaiakataulusyistä ole tarkoituksenmukaista. Sosiaalisen luototuksen on todettu olevan tehokas keino yksityistalouksien maksuvaikeusongelmien ehkäisemiseen, joka osaltaan perustelee järjestelmän alueellista käyttöönottoa hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa vuonna 2023.

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä tuottaa täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen palveluja. Täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää erilaisista elämäntilanteista johtuviin menoihin, joihin Kela ei myönnä perustoimeentulotukea. Tällaisia ovat menot, jotka aiheutuvat asiakkaan tai hänen perheensä erityisistä tarpeista tai olosuhteista. Myös menot, jotka katsotaan tarpeellisiksi toimeentulon tai itsenäisen suoriutumisen turvaamiseksi voivat olla täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen perusteena.

Kuntien ja kuntayhtymien tarjoamien sosiaalipalveluiden lisäksi Takuusäätiö tarjoaa maksuttomia palveluja yksityishenkilöiden maksuvaikeusongelmien ratkaisemiseen. Säätiön tarjoamia palveluja ovat mm. neuvontapalvelut, takauspalvelut ja pienlainoitus. Myös Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin kuuluva Keski-Uudenmaan talous- ja velkaneuvonta antaa neuvontaa raha- ja maksuvaikeusongelmien ratkaisemiseen.

Yhteenveto aloitteen perusteella toteutettavista toimenpiteistä

- Talouden ja sen hallintaan liittyvän valinnaisuuden tai painotetun opetuksen lisäämisen mahdollinen harkinta sivistys- ja hyvinvointitoimialan esityksen mukaiset asiat huomioiden.
- Kunnan saataviin liittyvien maksujoustopien määrittely kuntatasolla.
- Maksujoustopien mahdollisuuksien tehokkaampi viestinä asiakkaille.
- Kunnallisten maksujen perimättä jättämisen prosessin määrittely tilanteissa, jossa maksun periminen johtaisi asiakasmaksulain 11 §:ssä tarkoitettulla tavalla henkilön tai perheen toimeentulon edellytysten tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamisen vaarantumiseen.
- Seurataan valtakunnallisen sote-uudistuksen vaikutuksia alueellisen sosiaalisen luototuksen palveluihin.

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Esitys

Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että se päättää

1. hyväksyä edellä annetun vastauksen valtuustoaloitteeseen sekä
2. todeta, ettei valtuustoaloite anna aiheutta muihin toimenpiteisiin ja valtuustoaloite todetaan loppuun käsitellyksi.

Valmistelija

talousjohtaja va. Erno Kontio, puh. 040 317 2971

sivistysjohtaja Tiina Hirvonen, puh. 040 317 4410

Käsittely

Kalle Mustonen esitti Mattilan ja Kalliokosken kannattamana, että asia jätetään pöydälle.

Puheenjohtajan tiedustellessa asiaa kukaan ei vastustanut Mustosen esitystä, joten kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti Mustosen esityksen.

Päätös

Kunnanhallitus päätti jättää asian pöydälle.

Kunnanhallitus 17.01.2022 § 10

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Esitys

Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että se päättää

1. hyväksyä edellä annetun vastauksen valtuustoaloitteeseen sekä
2. todeta, ettei valtuustoaloite anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja valtuustoaloite todetaan loppuun käsitellyksi.

Pöytäkirja tarkastetaan tämän asian osalta heti kokouksessa.

Valmistelija

talousjohtaja va. Erno Kontio, puh. 040 317 2971
sivistysjohtaja Tiina Hirvonen, puh. 040 317 4410

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän asian osalta heti kokouksessa.

Valtuusto 26.01.2022 § 7

1161/00.02.00.02/2021

Esitys

Kunnanvaltuusto päättää

1. hyväksyä edellä annetun vastauksen valtuustoaloitteeseen sekä
2. todeta, ettei valtuustoaloite anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja valtuustoaloite todetaan loppuun käsitellyksi.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.